

Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu isumaqatigiissutip, tassungalu kingusinnerusukkut ilassutitut isumaqatigiissutit attuumassuteqartut pillugit Naalakkersuisut peqatigalugit Kunneqarfiup Danmarkip naalakkersuisuisa Amerikamilu Naalagaaffeqatigiit akornanni isumaqatigiissutip allannngortinneqarnerani aamma ilaneqarnerani tunngaviusumik inatsimmut pisortatigoortumik inatsisilerinermullu tunngasumik misissuineq pillugu erseqqissaaneq

1. Aallaqqaasiut aamma inerniliineq

Erseqqissaaneq manna tunngaviusumik inatsimmut isumaqatigiissutip pisortatigoortumik inatsisilerinermullu tunngasumik misissorneqarneranut tunngassuteqarpoq, matumani oqartussaassutsumik allannut tunniussineq pillugu apeqqutit tunngassuteqartut ilanngullugit.

Tunngaviusumik inatsimmut tunngatillugu, isumaqatigiissut apeqqutit pilersitsinngitsoq nalilerneqarpoq.

2. Inatsisit atuuttut

2.1. Naalagaaffiit innuttanut pisussaaffii

Naalagaaffiit innuttanut pisussaaffii aamma naalagaaffiup nammineq ilumini inatsisiliornissamik pissaaneqarnera, inatsisinik atuutsitsisussaanera aamma eqqartuussisutut piginnaaneqartitaanera aamma inuit ataasiakkaat inuiaqatigiinni pisinnaatitaaffiit pisussaaffiilu malillugit, qallunaat nunataata iluani oqartussaasoqarfik ataaseq aalajangersimasooq imaluunniit oqartussaasut ataatsit aalajangersimasut suliaasaqarfigisaminnut inatsisiliornissamik aamma aalajangiinermik aalajangiinissamut taamaallaat pisinnaatitaasutut, aallaaviatigut qallunaat oqartussaasui isigineqarput. Taamaalilluni naalagaaffiit innuttanut pisussaaffiit tunngassuteqartumik, naalagaaffiit namminneq oqartussaasuunerat tunngaviusumik tunngaviuvoq. Taamaammat naalagaaffiup nammineq nunagisamini pissaanermik atuisinnaanermik taamaallaat pisinnaatitaanerata taamaattoqarnerata ilaatigut malitsigaa.

Naalagaaffiup nunagisamini suliniarnissanut erseqqinnerusumik aalajangersakkanut suliaqarnissamik naalagaaffimmut allamut akuersissuteqarsinnaanera, naalagaaffiup innuttaminut pisussaaffiit akornuserneqanngilaq. Taamaalilluni aallaaviatigut assersuutigalugu nammineq nunagisamini killilerneqarani ingerlaarsinnaanermik pisinnaatitsissutit tunniussinissaq naalagaaffiit namminneq aalajangissavaat, matumani Ole Spiermann, Moderne Folkeret (saqqummersitat pingajuat, 2006), qupperneq 267, aamma James Crawford, Brownlie's Principles of Public

International Law (saqqummersitat arfineq sisamaat, 2019), qupperneq 192 siumullu 200 malillugit, taakku sakkutooqarnermut oqartussaasui ilanngullugit. Ilaatigut Max Sørensen, Folkeret (1971), qupperneq 43, aamma Alexander Orakhelashvili, Akehurst's Modern Introduction to International Law (saqqummiussat arfineq sisamaat, 2022), qupperneq 132 siumullu malillugit, tamanna naalagaaffiup innuttaminut pisussaaffimminik tunniussineranik kinguneqanngilaq. Naalagaaffiup innuttaminut pisussaaffi pillugit isumaqatigiissutit, taakkunani naalagaaffiit takornartat naalagaaffiit allat nunagisaanni pisinnaatitaaffiit ilaannik tunineqarlutik, nalinginnaasumik pisarpoq. Aammattaaq naalagaaffiit nunagisaminni inatsisilerineranut tunngasumik malittarisassa at tunngavigisaallu naalagaaffiup aappaani imaluunniit naalagaaffinni taakkunani marlunni qanoq ilillutik inatsisiliornermi malittarisassiuunneqassanersut isumaqatigiissutigineqartarnerat nalinginnaasumik pisarpoq.

2.2. Inatsit tunngaviusoq malillugu aaqquissuussinermi inatsisilerineranut tunngasumik malittarisassat tunngaviillu

Inatsit tunngaviusoq malillugu naalagaaffiup oqartussaasuini pisinnaatitaaffiit qanoq annertutigisut eqqortumik pigineqartut, inuiaat tamat akornanni suliniaqatigiiffinnut tunniunneqarsinnaanersut, tunngaviusumik inatsimmi § 20-p malittarisassiuuppa. Taamaalluni aalajangersakkap killiliussaasa illuanni, pisinnaatitaaffiit taamaattut naalagaaffinnut takornartanut tunniunneqarnissaat periarfissaanngilaq.

Inuiaat tamat akornanni suliniaqatigiiffinni oqartussaasunut pisinnaatitaaffinnik tunniussisarneq pillugu tunngaviusumik inatsimmi § 20, nunamik allamik imaluunniit nunanik allanik isumaqatigiissummut/isumaqatigiissutitut atortussanngortinneqarsimasunut tunngassuteqartumik pisussaaffiit naammassineqarnissaannut, inatsit tunngaviusoq malillugu naalagaaffimmi oqartussaasut inatsisit malittarisassallu atuuttut malillugit tunniussisinnaanermik peqarnissaannik piumasaqaateqarnermik tunngaveqarpoq, aalajangersagarlu taanna tunngaviusumik inatsimmiinngippat, taamatut tunniussisinnaanermut tunngaviusumik inatsimmik allanngortitsinissaq piumasaqaataassaaq. EUU-p (Nalinginnaasumik ilaa) – ilanngussaq 224 malillugu, erseqqinnerusumik nassuiaaneq, Inatsiseqarnermut ministereqarfiup tamanna pillugu allakiaa, 4. december 2019-imeersoq innersuussutigineqarpoq.

Inatsiseqarnermut ministereqarfiup allakkiaani 4. december 2019-imeersumi takuneqarsinnaasutut, imminnut inatsisitigut oqartussaaffinnut malittarisassat pissutsillu, oqartussaasup imaluunniit eqqartuussiviup sorliup inatsisilerineranut tunngasumik suliaq suliarineqarnissaanut aalajangiinissaanullu piginnaatinneqarneranik, kiisalu nunap sorliup inatsisaasa atorneqarnissaannik killiliinerit pillugit naalagaaffiit innuttanut pisussaaffiut tunngassuteqartumik isumaqatigiissutaat malillugu, nunap takornartap oqartussaasuisa qallunaat nunataanni sulisunut il.il., aamma nunamat allamat pineqartumut immikkut ittumik attuumassuteqartunut, pisinnaatitaanerit ilaannik suliaqarsinnaanerannut, tunngaviusumik inatsit akornutaanngitsoq, isumaqartoqarpoq.

Tassunga naapertuuttumik inatsisiliornermi sulisaatsimi il.il. – tunngaviusumik inatsit 1953-imeersoq sioqqullugu taassumalu kingorna – nunap takornartap oqartussaasuisa qallunaat nunataanni pisinnaatitaaffeqartinneqarnerannut assersuutit arlalinnik nassaassaqarpoq, matumani nunat marluk akornanni killeqarfik pillugu immikkut ittumik suleqatigiinnermut atatillugu.

Nunap takornartap oqartussaasuisa qallunaat nunataanni
pisinnaatitaaffeqartinneqarnerannut assersuutit arlallit Inatsiseqarnermut
ministereqarfiup allakkiaani 4. december 2019-imeersumi taaneqarput.

Illersornissamut suliassa qarfimmi, taakku (NATO SOFA-p (Status of Forces Agreement-ip) sakkutuunut killiffiit pillugit NATO-mi peqataasut akornanni isumaqatigiissut 19. juni 1951-imeersoq aamma NATO pillugu nunanik allanik isumaqatigiissut atortussanngortinneqarsimasoq malillugu nunat tamat akornanni sakkutuunut qullersaqarfinnut pilersinneqarsimasunut killiffiit pillugit nunat tamat akornanni naalagaaffiit arlallit unioqqutinneqartussaannngitsumik isumaqatigiissutaat 28. august 1952-imeersoq assersuutitut taaneqarsinnaavoq. NATO-mi sakkutuunut inatsisitigut inissisimaneq pillugu isumaqatigiissutip naammassineqarnissaa pillugu inatsisikkut aamma NATO-p sakkutuunut qullersaqarfii pillugit naalagaaffiit arlallit unioqqutinneqartussaannngitsumik isumaqatigiissutaatigut (inatsisikkut nr. 143-ikkut, 29. april 1955-imeersukkut, Danmarkimi pineqartillugu inatsisikkut nr. 201-ikkut, 7. april 1999-imeersukkut allanngortinneqartukkut) isumaqatigiissut qallunaat aamma kalaallit inatsisilerinermut tunngasumik malittarisassaanni tunngaviinilu naammassineqarpoq. Tassuuna sakkutuunut takornartanut, NATO pillugu isumaqatigiissut qulaani taaneqartoq malillugu Danmarkimiittunut aamma Kalaallit Nunaanniittunut malittarisassat aalajangersarneqarput. Isumaqatigiissummi taaneqartumi nunap takornartap sakkutuunut oqartussaasuisa sulisunut, nunap pineqartup sakkutuunut inatsisiliornerata ataaniittunut, pillaasarneq pillugu inatsiseqartitsineq aamma maleruagassanik unioqqutitsinernut inatsisitigut oqartussaaneq suliarisinnaagaat, inatsimmi § 2-p aamma NATO SOFA-p artikili 7-iata kinguneraat. Malittarisassat taakku, naalagaaffiup nunagisaanut, nunat marluk akornanni killeqarfinni inatsisitigut oqartussaaneq pillugu immikkut ittumik aaqquissuussinernik tunngavilersuutaasinnaasunik atassuteqarnermik tunngaveqanngillat. Sumiiffinni sakkutooqarfiusuni aaqquissuussinerit annertunerusumik sulisunik, nunap taassumalu nammineq sakkutuuisa akornanniittunik atassuteqarnermik tunngassuteqarput, aamma Folketingstidende 1999-00, ilanngussaq A, qupperneq 6034 malillugu, taakku nunami allami sullissineranni.

Illersornissaq pillugu suliassa qarfimmit assersuut suli alla tassaavoq Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu isumaqatigiissut atuuttoq, NATO pillugu nunanik allanik isumaqatigiissut atortussanngortinneqarsimasoq malillugu Kunneqarfiup Danmarkip aamma USA-p akornanni ulloq 27. april 1951 (1951-imi illersornissamut isumaqatigiissut) isumaqatigiissutigineqarsimasoq. 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 2, sumiiffinnik illersornissaqarfiusunik pilersitsinissamut tunngassuteqarpoq. Ilaatigut Kalaallit Nunaanni sumiiffinni illersornissaqarfinnik ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinemullu akisussaaffiup naalakkersuisut taakku marluk akornanni agguarneqarnissaanut, piffissani assigiinngitsuni pisinnaasunik, nunat isumaqatigiissuteqartassasut, artikili 2, imm. 2-p malitsigaa. Pisuni, taakkunani ingerlatsineq aserfallatsaaliuinerlu pillugit amerikami naalakkersuisut pisussaaffeqarnerat akuersissutigineqarsimatillugu, artikili 2, imm. 3, litra b, nr. 4 malillugu, ilaatigut amerikami naalakkersuisut sakkutooqarfiup illersornissaanut aamma iluminni isumannaatsuunissaannut iliuutsinik aalajangersaanissamut pisinnaatitaapput. Kalaallit Nunaanni sumiiffinnut illersornissaqarfiusunut, artikili 2, imm. 3 malillugu akisussaaffigisaminnut, amerikami naalakkersuisut “taamaallaat inatsisitigut oqartussaaffimmik” suliaqarnissaminnut pisinnaatitaassasut, 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 8-mi takuneqarsinnaavoq. Taamaattoq amerikami

naalakkersuisut inummik kimilluunniit, sumiiffiit illersornissaqarfiusut taaneqartut iluanni unioqputitsisimasumik eqqartuussisutigoortumik sulissutigisitsinissamut Kalaallit Nunaanni qallunaat oqartussaasuinut tunniussisinnaassapput. NATO SOFA-p 1955-ip kingorna Kalaallit Nunaanni atuussimanera akuusut uppersarsaat, NATO SOFA-mut ilassutitut isumaqatigiissutitut akuusut akornanni 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 7-imi aalajangersakkat atuutissasut akuusut isumaqatigiissutigigaat, aamma 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 8-mi aalajangersakkat, NATO SOFA-mi aalajangersakkat assigisaannik taarserneqartut, akuusut isumaqatigiissutigigaat, Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu isumaqatigiissutip 27. april 1951-imeersup allanngortinneqarnera ilaneqarneralu pillugu isumaqatigiissummi 6. august 2004-imeersummi (2004-imi Igalikumi isumaqatigiissumi) artikeli 2, imm. 1-miit 3 ilanngullugu aalajangersakkani takuneqarsinnaammat, maluginiarneqassaaq.

Qallunaat naalakkersuisuisa aamma Amerikami Naalagaaffeqatigiinni naalakkersuisut akornanni nunat marluk akornanni illersornissaq pillugu suleqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissut ulloq 21. december 2023 isumaqatigiissutigineqarmat, naggataagut maluginiarneqassaaq. Qallunaat inatsisilerinermut tunngasumik malittarisassaanni tunngaviinilu isumaqatigiissutip naammassineqarnissaanut inatsisilerinermut tunngasumik tunngavik tassaaq inatsit nr. 698, 20. juni 2025-imeersoq. Sakkutooqarnikkut suleqatigiinnerup ilaatut, suliniutit piviusut arlallit suliarineqarsinnaanissaat siunertaralugu, Danmarkimi sumiiffinnik nunap illersorneqarnerani sakkutooqarnikkut siunertanut atorneqartunik toqqakkanik aamma sumiiffinnik allanik, amerikamiut sakkutuuisa atuisinnaanerannut pisinnaatitaaffiit, inatsisip tunniuppai. Suliniutit taakku akornanni ilaatigut sulisut piffissami sivisunerusumi sumiiffimmi sullissiffiusumi inissinneqarnerat aamma sakkutuut atortussaannik atortuinillu toqqorsinerit ilaapput. Sakkutuut amerikamiut qallunaat nunataannik atuisinnaanerat pillugu aalajangersakkanik inatsit aammattaaq imaqarpoq. Illersornissamut isumaqatigiissut Kalaallit Nunaannut aamma Savalimmiunut atuutinnngimmat, maluginiarneqassaaq.

3. Naliliineq

3.1. Aalajangersakkat nalinginnaasut

Kalaallit Nunaata illersorneqarnissaa pillugu isumaqatigiissutip allanngortinneqarnera ilaneqarneralu pillugit Naalakkersuisut peqatigalugit Kunneqarfiup Danmarkip naalakkersuisuisa aamma Amerikami Naalagaaffeqatigiit naalakkersuisuisa akornanni isumaqatigiissutip tassungalugu kingusinnerusukkut ilassutitut isumaqatigiissutitut attuumassuteqartut (isumaqatigiissut) artikilini 1-imiit 3 ilanngullugu aalajangersakkani isumaqatigiissutip siunertaanik, NATO-p ilaaneramik nassuiaatinillu imaqarput.

Artikili 1 malillugu, Isumaqatigiissummut isumaqatigiissutiniq assigiinngitsunik katersuisumut (imaappoq 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissut kingusinnerusukkut attuumassuteqartunik il.il. ilassutitut isumaqatigiissutitalik, isumaqatigiissummut ilanngussami 1-imi nalunaarsorneqartoq) allanngortitsisup ilasisullu, tamarmik immikkut aamma ataatsimut Kalaallit Nunaanni akisussaaffigalugit suliasaminni sukkasuumik aaqqiisinnaajumallutik, alloriarnernik suugaluartunilluunniit pisariaqartinneqartunik imaluunniit naleqquttunik alloriarsinnaanissamik periarfissat siuarsarniarlugit, matumani tamatuma peqatigisaanik Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit soqutigisaat il.il. ataqqillugit, Atlantikup Avannaani sumiiffimmut Nunanik allanik isumaqatigiissut

atortussanngortinneqarsimasoq illersorniarlugu, isumaqatigiisummi akuusut periarfissaat siuarsassavaat.

Artikel 2-mi Issittumi NATO-p nukittunerusumik peqataanissaasut akuusut tapersersuinerat pineqarpoq.

Artikel 3-mi nassuiaanerit pillugit aalajangersakkat arlallit pineqarput. Ilaatigut illersornissaqarfittut pineqartumi paasineqassasoq Kalaallit Nunaanni sumiiffik, tassani Isumaqatigiisummut isumaqatigiissutinik assigiinngitsunik katersuisumut naapertuuttumik, USA sakkutooqarfimmik pilersitsilluni aamma/imaluunniit ingerlatsilluni, taakkunani takuneqarsinnaavoq.

Aalajangersakkat pineqartut inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutini pilersitsinngillat.

3.2. Kalaallit Nunaanni illersornissaqarfiit pillugit Isumaqatigiisummi artikeli 4

Kalaallit Nunaanni illersornissaqarfiit pillugit malittarisassanik isumaqatigiisummi artikili 4 imaqarpoq, matumani sumiiffiit nutaat pilersinneqarnissaat pillugit. Aalajangersagaq ima oqaasertaqarpoq:

“IV. Illersornissaqarfiit

Illuatungeriit Illersornissamut Aaqqissuussat, matumani ilanngullugit Illersornissamut 1951-imi Isumaqatigiisummi Igalikumilu 2004-mi isumaqatigiisummi, allassimasut, maani allannguutit ilassutillu ilanngullugit, periutsit sapinngisatik tamakkerlugit atussavaat, makku periarfissaatinniarlugit:

i. USA Pituffimmi Space Basemi suliaminnik nutarterinissamut annertusaanissamullu akuerineqassapput.

ii. USA aaqqissuussartaliussat teknikkikkullu paasissutissat isumaqatigiissutigineqartussat naapertorlugit Narsarsuami Mestersvigimilu illersornissaqarfimmik allamik pilersitsinissamut illuatungeriit isumaqatigiissutigisaannik akuerineqassapput.

iii. USA Kalaallit Nunaanni illersornissaqarfinnik allanik pilersitsisinnaapput sakkutooqarnikkullu suliaminnik atortorissaarutinillu annertusaasinnaallutik. Illuatungeriit tamarmik sumiiffinni Atlantikoq Avannarleq pillugu isumaqatigiisummi pineqartuni, Kalaallit Nunaanni, Amerikap Nunavissuani illersuinissamut illersornissaqarfimmik nutaamik pisariaqartitsinermik suussusersiinnaapput. Illuatungiusup taanna siunnersuutini saqqummiutissavaa, tassani illersornissaqarfiutinniakkap sumiiffia, annertussusaa, angissusaa, suliassat suussusaat kiisalu aaqqissuussartaliussat allat soorlu naleqqussaanissamut iliuusissat, matumani ilanngullugit paaseqatigiinnissamut 1991-imi isumaqatigiisummi ataatsimoorussami eqqarsaatigineqartariaqartut 2004-milu nalunaarummi ilanngunneqassallutik. Illuatungeriit Ataatsimiititaliami Ataavartumi oqaloqatigiinnissamut ingerlaannaq aggersarneqassapput, akunnerminni isumaqatigiissut tunngavigalugu naammassinninnissamut iliuusissat aalajangersarnissaat siunertaralugu.

Ataatsimiititaliami Ataavartumi ullut 90-it ingerlanerini
 isumaqatigiittoqanngippat oqallinnerit naalakkersuisoqarfinni
 pisortaanernut, ingerlateqqinneqarsinnaallutik; qummut
 ingerlateqqinneqarsinnaapput kingornalu naalakkersuisumut

iv. USA Kalaallit Nunaanni illersornissaqarfinnik pilersitsinissamut, aserfallatsaaliinissamut sullissinissamullu, matumani ilanngullugit taakkunungali killilernagit sanaartornermut isaterinermullu suliniutit, nioqqutitut sullissinernut isumaqatigiissutitik iluanaarniutaasut tamaasa Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik ingerlataqartunut sapinngisatik tamakkerlugit agguaattassavaat, matumani eqqarsaatigalugit suliffeqarfinnik ingerlataqartunut naammassisinnaasaat taakkuninngalu isumaqatigiissutitik naammassinninnissamut periarfissaat eqqarsaatigalugit. Isumaqatigiissutit Kalaallit Nunaanni pissarsiffinnit isumagineqarnissaannik qulakkeerinninnissaq siunertaralugu Illuatungeriit isumaqatigiippat manna naapertorlugu naalagaaffiit allaffissornikkut nalunaarsukkanik avitseqatigiinnerit 27. oktober 2020-mut ullulernerqarsimasut nutarterniarlugit.”

Illersornissaqarfinnik nutaanik pilersitsineq illersornissaqarfillu piusut iluanni sulianik annertusaaneq il.il., isumaqatigiissummi artikili 4 malillugu ingerlatseriaatsit, 1951-imi aamma 2004-imi Igalikumi illersornissamut isumaqatigiissutit kiisalu isumaqatigiissutit massuma malitsigisai isiginiarlugit pisussaassapput. 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 2, illersornissaqarfinni nutaani atuutissasoq, 2004-imi Igalikumi isumaqatigiissummi artikili 1, imm. 1-p malitsigigaa, tassunga atatillugu maluginiarneqassaaq.

Taamaalilluni illersornissaqarfiit, Kunneqarfiup Danmarkip aamma Amerikami Naalagaaffeqatigiit akornanni pilersinneqarnissaat pillugit isumaqatigiissutaasut pillugit 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 2 malittarisassanik imaqarpoq. Kalaallit Nunaanni sumiiffinni illersornissaqarfinnik ingerlatsinermut aserfallatsaaliuinerimullu akisusussaaffiup naalakkersuisut taakku marluk akornanni agguarneqarnissaanut, piffissani assigiinngitsuni pisinnaasumik, nunat isumaqatigiissuteqartassasut, artikili 2, imm. 2-p tassunga atatillugu malitsigaa. Pisuni ingerlatsineq aserfallatsaaliuinerlu amerikarmiut naalakkersuisuanni piussaaffigineqartillugu, artikili 2, imm. 3-mi malittarisassat atuupput. Ilaatigut – artikeli 2, imm. 2, litra b, nr. 1 aamma 4 malillugit, illersornissaqarfinnimit taamaattumut Kunneqarfiup Danmarkip oqartussaasuuneranik imaluunniit qallunaat oqartussaasuisa piginnaatitaasut Kalaallit Nunaanni sumiluunniit angalaarsinnaanermut assortorneqarsinnaanngitsumik pisinnaatitaaffiink annikilliliinani – amerikarmiut naalakkersuisui sumiiffiup pitsanngorsarnissaanut aamma nalinginnaasumik sakkutooqarfittut atorneqartussatut aqqissuunnissannik pisinnaatitaanissaat, taakku kinguneraat.

Nunap takornartap sakkutuuinut, NATO pillugu isumaqatigiissutit il.il. malillugit i akuerisaasumik Kunneqarfik Danmarkimiittunut, NATO SOFA piumasqaatinik arlalinnik imaqarpoq, matumani NATO SOFA artikeli 7, isumaqatigiissutikkut allanngortinneqanngitsoq, malillugu pillaasarneq pillugu inatsiseqartitsinermik aamma maleruagassanik unioqutitsinernut inatsisitigut oqartussaananermik suliaqarsinnaanermut periarfissaqarneq ilanngullugu, tamatuma saniatigut maluginiarneqassaaq.

Aalajangersagaq tamanna tunngavigalugu inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutiniq pilersitsinngilaq.

3.3. Sakkutooqarnermut atortulersuiffiit inuttaqanngitsut pillugit isumaqatigiisummi artikeli 5

Illersornissaqarfiit avataanni Kalaallit Nunaanni sakkutooqarnermut atortulersuiffinnik pilersitsinissamut, isumaqatigiisummi artikili 5 tunngassuteqarpoq. Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

” V. Sakkutooqarnermut atortulersuiffiit inuttaqanngitsut

Kunngaqarfik Danmark Kalaallit Nunaat peqatigalugu Kalaallit Nunaanni illersornissaqarfiit avataanni sakkutooqarnermut atortulersuiffinnik inuttaqanngitsunik pilersitsinissamut qinnuteqaatit pisortat tuaviuussanik akuersisarnernnut periutsit malillugit suliarissavai. Qinnuteqaat siunnersuummik imaqassaaq, sakkutooqarnermut atortulersuiffiit inuttaqanngitsut siunnersuutigineqartoq nassuiarneqarluni, matumani ilanngullugit sumiiffia, annertussusaa, angissusaa, suliaasat suussusaat kiisalu aqqissuussartaliussat allat soorlu naleqqussaannissamut iliuusissat, matumani ilanngullugit paaseqatigiinnissamut 1991-imi isumaqatigiisummi 2004-milu nalunaarummi ataatsimoorussami eqqarsaatigineqartariaqartut. Sakkutooqarnermut atortulersuiffittut inuttaqanngitsunik taamaattumik pilersitsinermut, aserfallatsaaliinermut sullissinermullu artikel IV, nr. iv. maani isumaqatigiisummi atuuppoq.”

Aalajangersagaq malillugu, siunnersuut pissutsinik erseqqinnerusunik taasanik arlalinnik allaatiginnittoq tunngavigalugu sakkutooqarfiit inuttaqanngitsut pilersinneqarnissaannik qinnuteqaatit Kalaallit Nunaat peqatigalugu Kunngaqarfiup Danmarkip suliarissavai.

Aqqissuussineq taamaattoq tunngaviusumik inatsimmut tunngatillugu apeqqutiniq pilersitsinngilaq, tassami aalajangersakkakkut pisinnaatitaaffiit, tunngaviusumik inatsit malillugu naalagaaffiup oqartussaasuinit pigineqartut, tunniunneqanngimmata.

3.4. Amerikamiut sakkutuuisa Kalaallit Nunaannut isersinnaanerannut sumiiffinnilu angalaarsinnaanermut pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi artikeli 6

Amerikamiut Kalaallit Nunaannut isersinnaatitaanerannut sumiiffinnilu angalaarsinnaatitaanerannut, isumaqatigiisummi artikili 6 tunngassuteqarpoq. Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

VI. USA sakkutooqarnikkut tikissinnaasaat, sumiiffigisinnaasaat timmisartuussiffigisinnaasaallu

USA-p Kalaallit Nunaata killeqarfiisa iluanut allanut (matumani ilanngullugu imartat oqartussaaffigisat) tikissinnaanerannut atatillugu makku atuupput:

i. Illersornissaqarfiit isumannaatsumik angusaqarfiulluartumillu ingerlanissaasa qulakkeernissaat anguniarlugu USA-p imaatigut angallataat, timmisartuutaat, sakkutuui sakkullit angallataallu Illersornissaqarfiit akornisigut Kalaallit Nunaat tamakkerlugu tikissinnaallugu killeqanngitsumik angalasinnaapput, matumani ilanngullugit imartatigut oqartussaaffigisanut, nunakkut, immakkut silaannakkullu. Tamanna sakkutooqarnermut atortulersuiffinnut ikkussanut inoqanngitsunut atuussinnaavortaaq, piumasaqaataalluni pilersitsinerup nalaani aqqissuussartaliussat pillugit Illuatungeriit akornanni isumaqatigiissusiorsimanissaq.

ii. USA-p USA-p timmisartuutaat Kalaallit Nunaanni sumiiffimmi sumiluunniit nuna qulaallugu timmisinnaapput missinnaallutillu, matumani ilanngullugit imartat kalaallit oqartussaaffigisaat, kiisalu imaatigut oqartussaaffigineqartuni angallataat Kalaallit Nunaata eqqaani imartani angalasinnaallutillu immap naqqatigoorsinnaapput, allatigut killilersugaanngitsumik allatut illuatungeriit akornanni isumaqatigiissusiortoqarsimanngippat.

iii. Illuatungeriit qaqugukkulluunniit Amerikap isumaqatigiissuteqarnerisigut aamma sumiiffiit ilaneqarsinnaapput Atlantikoq Avannarleq pillugu isumaqatigiissummi pineqartuni, Kalaallit Nunaanni, Nunavissuani Illuatungeriilluunniit sakkutooqarnikkut pisariaqartitsisoqartillugu isumaqatigiissutaannik siunertaqartoqartillugu USA-p imaatigut angallataat Kalaallit Nunaata eqqaani imartat oqartussaaffigineqartut tikissinnaavaat angallavigalugillu.

Taakku pisinnaatitaaffiit ima atorineqassapput, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut, inooriaatsimut, ataqqinninneq sapinngisamik annertunerpaatillugu, matumani ilanngullugit piniarneq, aalisarneq, allallu ileqqutoqqat, pikialaartitseriaatsit, oqaluttuarisaanermit, pisussat siunissamilu periaatsit ilanngullugit.

Ataatsimiititaliaq Ataavartog aalajangersakkap matumani naammassinissaanut suliaqartassaaq.”

1951-imi illersornissamut isumaqatigiissut aammattaaq illersornissaqarfinnut il.il. isersinnaanermut aamma angalaarsinnaanermut pisinnaatitaaffiit pillugit malittarisassanik aammattaaq imaqarmat maluginiarneqassaaq, taakkulu annertuumik isumaqatigiissummi artikili 6-ip imarisaasa assigaat. Taamaalilluni 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 5, imm. 3-mi oqaaseqatigiit siulliit malillugit, amerikarmiut naalakkersuisui – malittarisassanut nalinginnaasunut, akuusut marluullutik isumaqatigiissutigisaannut il.il. naapertuuttumik – umiarsuaatiminnut, silaannakkut angallassissutaatiminnut aamma sakkutuuminnut illersuisassanut imaluunniit sorsuttussanut aamma qamutaatiminnut Kalaallit Nunaanni illersornissaqarfiit akornanni killilersugaanngitsumik isersinnaatitaapput angalaarsinnaatitaallutillu, matumani nunap imartaani, nunami imarmi aamma silaannarmi angallanneq ilanngullugit. Artikili 5, imm. 3-mi oqaaseqatigiit pingajuat malillugu, amerikamiut silaannakkut angallassissutaat Kalaallit Nunaanni sumiluunniit qulaassisinnaapput millutillu, matumani killilersuutit, taamaaliortoqarnissaa pillugu isumaqatigiissutinit isumaqatigiissutigineqarsimasunit allaanerusut minillugit, Kalaallit Nunaata imartaa ilanngullugu.

Tamatuma saniatigut isumaqatigiissut amerikamiut umiarsuaataannik nunap imartaanut isernissamut aamma angalaarnissamut periarfissaqartitsivoq, matumani immap iluani, Kalaallit Nunaata eqqaani (nunap imartaani avallermi).

Taamatut najuunnissamik aamma angallannissamik pisinnaatitsinerup, pisinnaatitaaffiit, inatsit tunngaviusoq malillugu naalagaaffiup oqartussaasuisa pigisaannik, tunniussineq kingunerinngilaat, aamma taamaalilluni aalajangersagaq tunngaviusumik inatsimmut tunngatillugu apeqqutinik pilersitsinani.

3.5. Illersornissaqarfiit isumannaatsuunissaat aamma kilitsisiatut sulinerup pitsaaliorneqarnissaa pillugit isumaqatigiissummi artikeli 7

Isumaqatigiissummi artikili 7 sumiiffinni atuinermi il.il. taakkunani isumannaatsuunissap attatiinnarneqarnissaa siunertaralugu aamma Kalaallit Nunaanni kilitsisiatut sulinerup akiorneqarnissaa pillugu akuusut suleqatigiinnerannut tunngassuteqarpoq. Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

”VII. Illersornissaqarfiit sillimaniarnissaa kilitsissiaqatsaaliinerlu

Illuatungeriit isumaqatigiissutigaat sumiiffiit illersornissaqarfiup eqqaanittut illersornissaqarfiit sillimaniarneranik navianartorsiortitsisinnaasumik atorneqassaanngitsut. Tamanna naammassiniarlugu Illuatungeriit isumaqatigiissutigaat illersornissaqarfiit eqqaanni sillimaniarnissap suleqatigiissutiginissaanut siunertaqarniarlutik. USA illersornissaqarfiup eqqaani sanaartukkamut, atortorissaarummut ikkussamulluunniit suugaluartumulluunniit illersornissaqarfimmut navianarsinnaasumik ikkussisoqartillugu atuinermilluunniit allannguisoqartillugu ernummamminik nalunaarsinnaatinneqassaaq. Nalunaarnerup kingorna Illuatungeriit peqatigiillutik aalajangersassavaat navianartorsiortitsisinnaasumut atatillugu qanoq iliortoqartariaqarnersoq.

Illuatungeriit Kalaallit Nunaanni kilitsissiaqarnerup iliuuseqarfiginissaa suleqatigiissutigissavaat. Kunneqarfik Danmarkimi oqartussat naapertuuttut USA-p oqartussaarfii naapertuuttut allallu suleqatigisat attaveqatigeqqissaartassavaat aalajangersakkap massuma naammassinissaanut pisariaqartinneqartut tamaasa atorlugit”

Illersornissaqarfiup eqqaani sumiiffiup, illersornissaqarfiup isumannaatsuunissaanut aarlerinaateqartumik atorneqarsinnaasussaannnginneranik piumasaqaat eqqarsaatigalugu, Amerikami Naalagaaffeqatigiit nangaassuteqarnerminnik oqaaseqaateqarsinnaatitaanermik tunineqarmata, aamma akuusut tamanna tunngavigalugu alloriarnerit navianaataasinnaasup saaffigineqarnissaanut pisariaqartinneqartut ataatsimoorlutik aalajangersinnaasussaammassuk, maluginiarneqassaaq.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni kilitsissiatut sulinerup akiorneqarnissaa pillugu akuusut suleqatigiinnissaat, aamma tamanna anguniarlugu oqartussaasut attuumassuteqartut qanittumik attaveqarnissaasa naalakkiutigineqarnera, aalajangersakkap aalajangersarpaa.

Tamanna tunngavigalugu aalajangersagaq inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutiniq pilersitsinngilaq.

3.6. Kunngeqarfiup Danmarkip illersuineqqortussusaa pillugu isumaqatigiisummi artikeli 8.

Danmarkip ataatsimut sakkutooqarnikkut sunniisinnaanera, periataarsinnaanermut piareersimanera aamma sorsunnissamut tunaartaqarluni iliuusissanik pilersaarusiornermi inissisimanera, isumaqatigiisummi artikili 8-mi pineqarput.

Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

”VIII. Kunngeqarfiup Danmarkip illersuineqqortussusaa

Kunngeqarfik Danmark Issittumi sakkutooqarnikkut annertusaasimavoq annertusaanerinillu nangitsiniarluni, annertusaanerit annertuut suliaasaqarfiit arlallit akimorlugit, nunami, imaani, silaannarmi avataarsuanilu piginnaasaqarnerulissutaasussamik. Najuunnerulernikkut pitsaanerusumik nakkutiginninnikkut, NATO-mi suleqatigisanik arlalitsigut akimuilluni suleqateqarnerulernikkut, Kunngeqarfik Danmark Issittumi patajaassutsimut sillimaniarnermullu ataatsimoorussaq”

Aalajangersagaq inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutiniq pilersitsinngilaq.

3.7. Sakkutooqarfinnik inuttalinnik imaluunniit inuttaqanngitsunik nunat pingajuusut pilersitsisinnaanerat pillugit isumaqatigiisummi artikili 9

Akuusut akornanni allatut isumaqatigiisuteqartoqanngippat, sakkutooqarfinnik namminneq pigisaminnik, inuttalinnik imaluunniit inuttaqanngitsunik, nunat pingajuusut pilersitsisinnaaneranut imaluunniit Kalaallit Nunaanni sakkutuuminnik ataavartumik inissiinissamut akuersissummik tunineqarsinnaanerannut inerteqquteqarnermik, isumaqatigiisummi artikili 9 imaqarpoq. Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

”IX. Nunat allat inuttaqanngitsunik inuttalinnilluunniit sakkutooqarnermut atortulersuiffinnik pilersitsisinnaanerat

Naalagaaffik NATO-mi ilaasortaanngitsoq Kalaallit Nunaanni inuttaqanngitsunik inuttalinnilluunniit sakkutooqarnermut atortulersuiffinnik pilersitsinissamut akuerineqarsinnaanngilaq, aamma Kalaallit 7 Nunaanni sakkutuumik ataavartumik najuutsitsinissamut akuerineqarsinnaanngilaq, Illuatungeriit akornanni allatut isumaqatigiittoqarsimanngippat.”

Aalajangersagaq inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutiniq pilersitsinngilaq, tassami pisinnaatitsissutiniq, tunngaviusumik inatsit malillugu naalagaaffiup oqartussaasuisa pigisaannik, aalajangersakkakkut tunniussisoqanngilaq.

3.8. Nunanit allanit toqqaannartumik aningaasaliinerit suliniuteqarnerillu allat pillugit isumaqatigiisummi artikeli 10

Naalagaaffimmit, NATO-mi ilaasortaanngitsumit, NATO-mik suleqataanngitsumit imaluunniit EU-mi naalagaaffittut ilaasortaanngitsumit, naalagaaffiit imaluunniit aningaasaliisartut, suliaasaqarfiit immikkut ittumik malussajasut il.il. iluanni

pissaaneqarlutik aalajangiisinnatitaanerat, pingaarutilimmik sunniisinnanerat imaluunniit pisortani oqartussaangitsunit paasissutissanik pissarsisinnanerat pillugit isumaqatigiisummi artikeli 10 malittarisassamik imaqarpoq. Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

”X. Nunanit allanut toqqaannartumik aningaasaliinerit suliallu allat

Iligingisat Kalaallit Nunaanni sunniiniarnerminnik aqutsiniarnerminnilu annertusaallutik iluuseqarnerulernerisa kingunerisaanik nuna tamakkerlugu sillimaniarnissaq tamallu eqqissisimanissaat eqqarsaatigalugit, Illuatungeriit isumaqatigiipput, naalagaaffiit NATO-mi ilaasortaangitsut, NATOmi suleqataangitsut EU-miluunniit ilaasortaangitsut aningaasaliisulluunniit taakkunannga naalagaaffinneersut (i) aqutsinissamut, (ii) sunnerujussuarnissamut (iii) paasissutissanik tamanut saqqummiunneqarsimanngitsunik, Kalaallit Nunaata oqartussaaffiani suliassaqaarfinni sulianilu mianersornarluinnartuni (imartat oqartussaaffigisat ilanngullugit) nuna tamakkerlugu sillimaniarnermut tamallu eqqissisimanissaannut navianartorsiortitsisinnaasunik, pissarsinissamut akuerineqassanngitsut, Illuatungeriit isumaqatigiissimanngippata naalagaaffiit taamaattut aningaasaliisulluunniit taakkunanngaanneersut suliaat nuna tamakkerlugu sillimaniarnermut tamallu eqqissisimanissaannut navianartorsiortitsisuunngitsut.

Tamanna siunertaq Kalaallit Nunaata qulakkiissavaa, Kunngeqarfik Danmark suleqatigeqqissaarlugu maannalu atuuttoq aningaasaliinerit ilaasa misissorneqarnissaannut inatsisip siunissamiluunniit inatsisissap atorneratigut.

Kunngeqarfik Danmarkimi oqartussat naapertuuttut USA-p oqartussaqaarfii naapertuuttut allallu suleqatigisat qanimut tusarniaaqatigiittassapput. Qanimut tusarniaaqatigiittassapput matumunnga aaqquissuussartaliussat oqartussanit naapertuuttunit aalajangersarneqassapput.”

Aalajangersagaq inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutini pilersitsinngilaq, tassami pisinnaatitsissutini, tunngaviusumik inatsit malillugu naalagaaffiup oqartussaasuisa pigisaannik, aalajangersakkakut tunniussisoqanngilaq.

3.9. Isumaqatigiissutip sivilissusissaa il.il. pillugit isumaqatigiisummi artikeli 11

Isumaqatigiissutip sivilissusissaa il.il. pillugit isumaqatigiisummi artikeli 11 aalajangersakkamik imaqarpoq. Aalajangersagaq tulluuttunik oqaasertalersorneqarpoq:

”XI. Isumaqatigiissutip ataavartuussusaa

Manna isumaqatigiissut atuukkunnaarfissatut ulloqanngilaq, aatsaallu illersornissamut 1951-mi isumaqatigiisummi artikel XIII naapertorlugu allanngortinneqarsinnaalluni. ataatsimoorluni akuersinikkut 8 Kalaallit Nunaata namminiilivinnissamut nammineq aalajangiisinnassuseqarnini atorpagu Kunngeqarfiup Danmarkip

naalakkersuisui Naalakkersuisut peqatigalugit qulakkiissavaat, naalagaaffiup Kalaallit Nunaata namminiilivittup (i) NATO-mi ilaasortaaginnarnissamut akuersinissaa, matumani ilanngullugu ilaasortanngornissamut qinnuteqartariaqarneris, aamma (ii) oqaatigissagaa isumagisussanngussallugit, namminiilivinnissamut ulluliussaq, Kunngearfiup Danmarkip massuma isumaqatigiissutip malitsigisaanik pisinnaatitaaffii pisussaaffiilu tamaasa pigilissagai, matumani ilanngullugit Illuatungeriit akornanni naammasinninnissamut isumaqatigiissutit aaqquissuussalluunniit suulluunniit kiisalu Illersornissamut Isumaqatigiissut.”

1951-imi illersornissamut isumaqatigiissutip aamma 2004-imi Igalikumi isumaqatigiissutip sivisussusaat taamaallaat NATO pillugu isumaqatigiissummut atortuulersinneqarsimasumut killilernerqarmat maluginiarneqassaaq, tassami isumaqatigiissutit piffissami taassumap atuuffigisaani atuuttussaammata.

Isumaqatigiissummi allannguutaasinnaasut, 1951-imi illersornissamut isumaqatigiissummi artikili 13-imut naapertuuttumik ataatsimoortumik akuersissuteqarnissamik piumasaqaateqarfiussapput.

Matumuuna Kalaallit Nunaanni Namminersorneq pillugu inatsimmi § 21 malillugu, pisumi Kalaallit Nunaat namminersulernissaq pillugu aalajangiinermik aalajangiissagaluarpas, Kalaallit Nunaannut pisussaaffimmik aalajangersagaq imaqarpoq. Kalaallit Nunaata naalagaaffittut namminersortutut NATO-miiginnarnissaa, matumani pisariaqassappat qinnuteqaammik tunniussinikkut, aamma Kalaallit Nunaata isumaqatigiissut malillugu Danmarkip pisinnaatitaaffiinik pisussaaffiinillu erseqqissumik tigusinissaa, Kalaallit Nunaata aamma Kunngearfiup Danmarkip ataatsimoorlutik qulakkiissagaat, taamaalilluni isumaqatigiissutip malitsigaa.

Aalajangersagaq inatsimmut tunngaviusumut tunngatillugu apeqqutini pilersitsinngilaq, tassami pisinnaatitsissutini, tunngaviusumik inatsit malillugu naalagaaffiup oqartussaasuisa pigisaannik, aalajangersakkakkut tunniussisoqanngilaq.